

Je zajímavé pozorovat, kterak buržoazní spisovatelé, kteří stáli v počátcích dnešní umělecké revoluce, odstupují nebo pěstují hravou virtuozitu, individuum a zájmy jednotlivcovy nabývají vrchu nad zájmy uměleckými a lidskými, ukazuje se, že není pochopení pro člověka jako zjev kolektivní tam, kde není srdce, kde buržoazní mentalita srdce potlačila.

Mluví-li se dnes opět o duši, bylo by snad na straně dobře orientovaných lépe mluvit o srdci, pro něž buržoazní režim nikdy neměl porozumění, protože zájmy soukromovlastnické měly v něm vždy vrch nad zájmy citovými, kdežto slovo a pojem duše zkompromitovalo jak měšťácké umění, tak měšťácká věda: duše byla vždy útočištěm buržoazního individua, když už nevědělo kudy kam.

Máme přirozeně nejbližší poměr k literární a umělecké mládeži shora vyjmenované, která jediná ze všeho, co se tu a tam hlásí nového ke slovu, stojí dnes u nás za pozornost, poněvadž má víru, schopnost a je nositelkou vývoje. Také v jejím umění řinčí lomoz moderního života a zpívá krása smyslné přírody, neztratilo se to, co jsme pro moderní umění dobyli, ale chce to být převedeno na spodní tón, aby jasně mohlo zvučet mladé, věřící srdce soudružského člověka. To je krásná snaha, kterou budeme rádi podporovat a bránit proti studené ruce obratných intelektuálů a proti náporu sobecké duše měšťácké.

(Kmen IV, str. 550–551, 10. 2. 1921)

V neděli dne 6. února 1921 uspořádala nová umělecká skupina zvaná Devětsil literární matiné v pražské Revoluční scéně, jímž nastoupila svou cestu mezi kulturními směry doby. Úvodní slovo K. Teiga snažilo se, pohříchu asi ne ve všem dosti jasně, tlumočit radikální náhledy mladých umělců krajní levice, sdružených v Devětsil, jenž je avantgardou mladé umělecké generace, náhledy o přítomném uměleckém, duchovním a myšlenkovém stavu a o jeho řešení a vyznačení směru v zítřek. Literární práce, recitované sice diletantsky, ale velmi srdečně a upřímně, čemuž dlužno dát přednost před tenorem oficiálních hereckých a recitátorských veličin, básně a prózy A. Černíka, A. Hoffmeistera, Ivana Suka, J. Seiferta, K. Vaňka a Vl. Vančury, znamenají, alespoň ve většině, ne-li vcelku, vědomý odklon od ideálů civilistické a dynamické poezie včerejší, zrovna tak jako výtvarná práce členů Devětsilu, z níž byl malý fragment alespoň vystaven současně v knihkupectví U zlatého klasu, znamená opozici proti dnes již odumírajícímu kubismu. Veškeré úsilí členů Devětsilu nesvazuje se již se starým, lidskou duší a lidským srdcem odsouzeným světem: noví básníci neopěvají již jeho amerikanismus a měšťácké vymoženosti civilizace, neslyšíte dnes u nich zpěvy drátů a lomoz elektrického a fabrikantského století: s těmi pracují na předobrazě nového, svobodného života, připravující ze všech sil jeho příští.

Ptáte-li se, jak vypadá umění v dnešní rozvratné a bezeslohové době, totiž umění vědomě nové, tedy tito mladí pracovníci vám řeknou: dnešní naše umělecké a myšlenkové úsilí, jež prozatím nemůže než vytvářet díla osamocená a rozptýlená, pouze s počátečními význaky vznikající slohovosti, pro niž živnou půdu, na které by se mohla zdravě rozrůst, může připravit toliko revoluce, světová revoluce, revoluce nejen hospodářsko-politická, ale zejména revoluce myšlenková, duchová, mravní a kulturní: tedy dnešní naše práce je si především vědoma, že mírou všech věcí je člověk. Je známo, že kult formy předešlého umění — něco, co velmi odpovídalo kapitalistické společnosti a duchovému nihilismu buržoazního století — byl zneužit ku tvoření krásy neřestné, nelidské a zlé: umění i věda dokonce dovedly propůjčit se do služeb války, jako by jedinou krásou, mající kladný, plodný a utěšující smysl pro ubohé srdce člověka — bližního, nebyl nový mravní, skutečně lidský řád a jednota veškerenstva, jako by umění nebylo čarovným květem bratrského, vykoupěného života! Forma rostoucí z pouhé subjektivní zvůle a dovednosti je pro nás planá a pustě dekorativní. Dnes znovu a těžce odvozujeme tvar pro svou práci z nového smyslu skutečnosti, jak se jeví zanícenému lidskému srdci, vzcházející z jedním směrem napjaté práce všech básníků, věštců, myslitelů a revolucionářů. Z dosud ukrytých prvků, podle obecného tvárného smyslu a po dělnickou, vědomi si souvislosti a shody s ostatní revoluční prací, toužíme tvořit nové jednoty obsahu a tvaru, smýšlení a činu, ducha a umění. Cílem je Nový Člověk, svobodný, harmonický život, zítřejší spravedlivý svět!

S těmito náhledy, jak je vidět, projevují umělci z Devětsilu (jeho členy jsou: A. Černík, A. Hoffmeister, J. Seifert, Ivan Suk, K. Veselík, K. Prox, Vl. Štulc, Vl. Vančura, K. Teige a K. Vaněk) odhodlání k intenzivní kulturně revoluční práci a činnosti, odhodlání u nás ještě vzácné, a proto je vítáme!

Dnes leží tu také již před námi hlasy tisku, jež se vyznačují naprostou nejednotností a bezradností, majíce pozitivně říci,

co si myslí o mladých, chválcích člověka a kolektivum. Přichází Arne Novák a objevuje, že nejsou komunisty tito umělci. I zkušeni zápasníci, jako je St. K. Neumann, pozastavují se nad složením Devětsilu. Vylučuje dva členy a rád by viděl, aby řada lidí, jimž uvěřil, doplnila mladý spolek. Nechybujeme příliš, řkouce na těchto několik adres, že i tato mládež je socialistická a že není možno, aby neumělec, ale kompilátor z Apollinaira a Golla Zdeněk Kalista byl členem velmi vážného spolku. Ani neurčitý A. M. Piša nebo Zd. Rykr.

(Rovnost, 17. 2. 1921)